

יטופון", כי מעשים בכל יום כמה הורגים ורצחנים אשר אינם נהרגים רק מתים על מטתם מיתה בידי שמים, ואם כן קשה איך אמר: "וסוף מטיפיך יטופון"? ואפשר לתרץ לזו שהתנא בעצמו הרגיש זו הקושיא ותרצה בדבריו, שאמר מלת "וסוף" שהיא מיותרת, כי היה די באמרו: "ומטיפיך יטופון", מאי "וסוף"? **אלא כוונתו לתרץ זאת הקושיא, ואמר אף אם תראה איש מבני מטיפיך שלא יוטף, עם כל זה תדע לך שאם לא יוטף עתה רק מת על מטתו, אחר כך מביא אותו השם יתברך בסוד הגלגול המקוים בדברי רז"ל, והסכים לדעתם פטאגור"ה, וסופו שיוטף.**

7. תפארת ישראל מסכת אבות פרק ב משנה ו

מו) וסוף מטיפיך יטופון - שיתבזו גם הם בזו או בדומה לה, וקמ"ל רישא דלא חשיד קובי"ה ח"ו למעבד דינא בלא דינא (כברכות ד"ה ב), ועוד דאדם משתלם מדה כנגד מדה. וקמ"ל סיפא, דאפילו נגזר עונש לחוטא, אפילו הכי אותו שנעשה שבת אפו של הקב"ה יקבל עונשו, מדעכ"פ הוא לא התכוון לקיים גזירת ה' (כיהוא בהכריתו זרע אחאב), רק בעבור לבו הרע, והראיה ברורה על זה פרעה במצרים:

8. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף ח עמוד ב

אמר רב יוסף, וכן תני ר' חייא: מיום שחרב בהמ"ק, אעפ"י שבטלה סנהדרי - ארבע מיתות לא בטלו. והא בטלו? אלא דין ארבע מיתות לא בטלו, מי שנתחייב סקילה - או נופל מן הגג או חיה דורסתו, מי שנתחייב שריפה - או נופל בדליקה או נחש מכישו, מי שנתחייב הריגה - או נמסר למלכות או ליסטין באין עליו, מי שנתחייב חניקה - או טובע בנהר או מת בסרוכני.

9. תוספות מסכת כתובות דף ל עמוד ב

דין ד' מיתות לא בטלו - אבל קשה, דחזינן כמה עבריינים ועובדי עבודת כוכבים שמתים על מטותם? ויש לומר דע"י תשובה הקב"ה מיקל ולפעמים מוחל לגמרי, או זכות תולה לו ואינו נפרע ממנו בחייו.

10. חידושי הריטב"א מסכת כתובות דף ל עמוד ב

דין ד' מיתות לא בטלו - פירוש באותן שנוטלים דינם בעוה"ז, כי בודאי יש כמה רוצחים ומשומדים שמתים בשלוח והשקט שנידונין בעולם הבא, וזה ברור.

11. שמונה פרקים לרמב"ם פרק ח

ואין אנו צריכים לדעת חכמתו, עד שנדע למה ענש זה בזה האופן מן העונש, ולא ענשו באופן האחר, כמו שלא נדע מה הסיבה אשר גרמה שהיתה לזה המין זאת הצורה, ולא היתה לו צורה אחרת. **אבל הכלל (דברים לב, ד): "כי כל דרכיו משפט", ויענוש החוטא כפי חטאו, ויגמול המיטיב כפי הטבתו.**

12. רש"י הירש דברים פרק כב

כי יפל הנפל ממנו - מי שנפגע באסון זה קרוי כאן "נופל" עוד לפני נפילתו, ומכאן למדו חכמים במסכת שבת לב ע"א: "ראוי זה ליפול מששת ימי בראשית שהרי (עדיין) לא נפל והכתוב קראו נופל, אלא שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב". **בכל טוב או רע הבא על אדם בידי אדם פועלים שני גורמים במשותף: הגזירה האלוהית, התלויה בזכותו או בחובתו של הנפגע, והמעשה הטוב או הרע שנעשה ברצונו החופשי של עושהו. אם זכינו, ה' מוסר אותנו למעשיהם הטובים של צדיקים, ואם לא זכינו, הוא מפקיר אותנו למעשיהם הרעים של רשעים.** וגם לעניין זה נאמר המאמר הגדול של חכמת שלמה: "רב חולל כל ושכר כסיל ושכר עברים" (משלי כו, י) - ריבון העולם מוליד את הכל והוא "שוכר" לשירותו את הכסילים ואת עובדי העבירה. הרי זו אותה אמת שנאמרה במשפט "והאלהים אנה לידו" (שמות כא, יג).

1. משנה מסכת אבות פרק ב משנה ו

אף הוא ראה גולגלת אחת שצפה על פני המים, אמר לה: על דאטפת אטפוך וסוף מטיפיך יטופון:

2. ר' עובדיה מברטנורא אבות פרק ב משנה ו

על דאטפת אטפוך - רשע היית ומלסטם את הבריות ומציפן בנהר, ובאותה מדה מדדו לך: **וסוף מטיפיך יטופון** - שלא היה הדבר מסור בידן להרגך, אלא לבית דין, והקב"ה מסרך בידן שמגלגלים חובה ע"י חייב, ועתיד הוא אח"כ לתבוע מהן מיתתך:

3. שו"ת הרב"ז חלק ג חושן משפט סימן מא

(ב) מדי דברי זכור אזכור, מה שהערוטי זה כביר, כי מה שהשכיל החוקר לאמבראזא להכיר גם בגולגלתו של אדם תכונת האיש ומעשהו, הנה חכמה זו כבר היתה גלויה ומפורסמה בימי חז"ל, והשתמש בה גם התנא האלהי הלל (אבות פ"ב): "אף הוא ראה גלגולת שצפה על פני המים, אמר לה: על דאטפת אטפוך וסוף מטיפיך יטופון". וראו מה שכתב הפרשנדתא האלהי מרן רש"י ז"ל (סוכה נ"ג ע"א ד"ה שצפה) "שחתכו את ראשו והטילוהו למים והכיר בו שהוא רוצה ופגעו בו עכשיו לסטים כיוצא בו". מדברי רש"י ז"ל שכתב: "והכיר בו שהוא רוצח". נראה שבא לגלות פני הלוט הצפון פה, כי הלל השתמש גם הוא בחכמת הפיזיגנאמי אשר ממנה נדע מזג האדם ותכונת רוחו, והביט בגלגלתו של זה והכיר בו שהוא רוצח. **וזה שאמרו: "אף הוא ראה גלגולת", ולא אמרו ראה איש שצף על פני המים, כי אך מגלגלתו ידע את אשר עשה, כי הלל לא הניח מדברי חכמה דבר אשר לא למד (ענין מסכת סופרים פט"ז, סוכה כ"ח, בבא בתרא קל"ט).**

4. רמב"ם על מסכת אבות פרק ב משנה ו

ואמר: על שהצפת הציפו אותך, ואשר הציפך יוצף - רצונו לומר, שאתה נהרגת מפני שהרגת זולתך, ואשר הרגך יהרג. **והכוונה בזה המאמר שמעשי הרעות ישובו בראש עושיהם, כמו שאמר (משלי ה כב): "עונותיו ילכדונו את הרשע", ואמר (תהלים ז טז): "בור כרה ויחפרהו ויפל בשחת יפעל".** ומאמר החכמים: "במידה שאדם מודד בה מודדין לו". וזה נראה לעין בכל זמן ובכל מקום, שכל מי שיעשה הרעות ויחדש מיני העוול והפחיתויות - הוא עצמו ישיגהו נזק מאותן הרעות גופן אשר חידש, לפי שהוא ילמד פעולה שתיעשה לו ולזולתו. וכן כל מלמד מעלה, ומי שיתחיל בפועל טוב מן הטובות - תגיע לו תועלת זה הפועל, לפי שהוא ילמד דבר שיעשה לו ולזולתו. ולשון הכתוב בזה חכם מאד, אמר (איוב לד יא): "כי פועל אדם ישלם לו".

5. ספר חסידים סימן צב

סייג לחסידות, החי יתן אל לבו מקראות ופגעי בני אדם, וידע כי על חטאיהם היה להם כן, ובדבר אשר זדו נפרע להם מדה כנגד מדה, **ומתוך כך יפשפש במעשיו פן יקרה לו כאשר קרה להם.**

6. מדרש שמואל

הורה לנו גודל ההשגחה פרט מן הפרט, כי לא אמר: "על שהרגת הרגוך וסוף הורגיך יהרגו", אלא ההשגחה היתה פרטית ביותר מדה כנגד מדה, שאם אתה כשהרגת אחרים לא היית מטיל אותם על פני המים, לא היו מטילים אותך אחר שהרגוך על פני המים, כי לא היו מודדים לך יותר ממה שעשית, אלא על ששיתם רעות עשית: שהרגת והטלת על פני המים, עשו לך כן הרגוך והטילוך על פני המים, וסוף אותם שהרגוך והטילוך על פני המים, סוף גם להם יהיה כן שיהרגום ויטילוים על פני המים מדה כנגד מדה בכל פרטי הפרטים. ולא היה הדבר בדרך מקרה אלא בהשגחה, הפך סברת הטיפשים שחושבים שהוא דרך מקרה... ועדיין יש להקשות... איך אמר: "וסוף מטיפיך